

KVINNO

Bulletinen

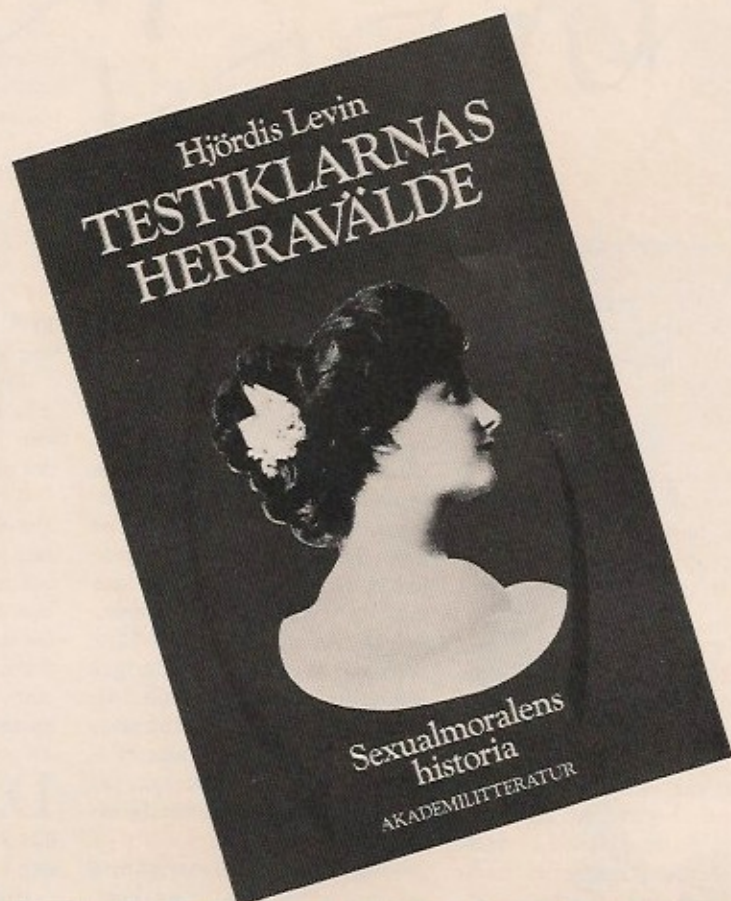
Nummer 6/86
Årgång 16

Pris 15 kronor

Sexualitet

När njutningen blivit plikt

Nymoralismens sköldmö, sexfientlig nucka, extrem feminist. Så har hon kallats och framställts i massmedia. Det blev helt enkelt ett herrans liv efter boken "Testiklarnas herravälde".

Men vem är hon egentligen, kvinnan som lyckats reta gallfeber på och såra den manliga fåfängan så till den grad att herrar kulturredaktörer såg sig tvungna att stämma upp ett gemensamt råskall?

Jag tog tunnelbanan ut till Farsta, söder om Stockholm, för ett långt och personligt samtal med Hjärdis Levin.

FOTO: E-M FASTH

Huset som Hjärdis bor i är att likna vid en labyrinth. Det påminner om en del institutioner där man kan springa runt, runt, fram och tillbaka utan att hitta rätt uppgång och dörr och alla dörrar ser likadana ut. Men till slut lyckades jag hitta ett oansenligt "Levin" på en av de femtioelva dörrarna och mycket riktigt så öppnar och välkomnas jag kraftigt försenad av en lätt oroad Hjärdis. Hon känner sig tidspressad, all uppmärksamhet hon fått efter Boken, Testiklarnas herravälde, har lett till en rad intervjuer, möten och framträdanden.

– Jag måste hinna arbeta på min doktorsavhandling också, säger hon och förklarar att hon fortsättningsvis ska säga nej till intervjuer.

Doktorsavhandlingen är Hjärdis stora projekt. I tio år har hon arbetat med att studera och forska i förhistorien till 1910 års preventivlag, och det är detta arbete som ligger till

grund för boken Testiklarnas herravälde som är en "populäriserad" version (d v s utan fotnoter och traditionell akademisk uppställning) av avhandlingen.

Vi slår oss ned i vardagsrummet i Hjärdis tvårummare och börjar med att lyssna till en inspelad radiointervju med Hjärdis. Hon tycker att hon blivit missförstådd och missbehandlad i massmedia i övrigt, men denna intervju, gjord av journalisten Birgitta Larsson, är bra och gör henne rättvisa, menar Hjärdis. Under tiden vi lyssnar tittar jag på alla bilder och målningar som är upphängda på väggarna. Flera av målningarna är stora, färgstarka tavlor som Hjärdis själv har målat.

– Jag har alltid varit konstnärligt intresserad, berättar hon. Både av målning, sång och teater, som jag arbetat mycket med.

Hjärdis är en mångsidig kvinna och hennes akademiska karriär på historiska institutionen vid Stockholms universitet har ingalunda föregåtts av sedvanlig medelklassuppfostran och högskolestudier. Hennes föräldrar drev en handelsträdgård i Östergötland och när Hjärdis gifte sig och kom till Stockholm drömde hon om att bli sekreterare. Något som hon också skulle komma att arbeta med, men tragiska händelser kom emellan. Hon var 25 år gammal, med två små barn, 2 och 4 år gamla, när hennes man omkom i en arbetsplatsolycka.

Här någonstans lades grunden till de idéer som åter speglas i "Testiklarnas herravälde".

"Som mycket ung änka med två minderåriga barn trakasserades jag ofta för att jag levde i celibat och för att jag inte rökte och drack", skriver Hjärdis i bokens epilög. "Det var tillåtet att moralisera i den riktningen fast det var tabubelagt i den motsatta."

60-talets sexliberalism – en frihet på männens villkor

Det var 1960-tal, det decennium, då "sexliberalismen" slog igenom och röjde vägen för porrklubbar m m. Allt i den "fria sexualitetens" namn.

Det var en frihet på männens villkor, menar Hjärdis

och det har sedan 1800-talet alltid funnits en motsättning mellan s k sexliberaler och feminister. Sexuell frigörelse och kvinnans frigörelse har inte alls gått hand i hand, som det ofta framställs. Tvärtom så har såväl sekelskiftets kvinnorörelse liksom den nya kvinnorörelsen fått kämpa mot porr, prostitution och promiskuitet som följt i den sexuella frigörelsens kölvatten.

Det är i korthet den tes som Hjärdis driver i sin doktorsavhandling och i "Testiklarnas herravälde".

Hjärdis började så småningom arbeta som lönekassör på ett företag i Stockholm samtidigt som hon läste bokföring och stenografi på korrespondens. I tio års tid räknade och betalade Hjärdis ut löner till 400 anställda på företaget, samtidigt som hon studerade och tog hand om sina barn. Någonstans närde hon en dröm om att vidareutveckla de tankar om kvinnors sexualitet som fötts i samband med det motstånd hon själv råkat ut för som änka som levde i celibat, och i början av 70-talet kom Hjärdis i kontakt med den framväxande kvinnorörelsen. Där tycker hon att hon åtminstone delvis fick sina idéer bekräftade. Hon engagerade sig i SKV, Svenska Kvinnors Vänsterförbund och började skriva i Vi kvinnor (numera Vi människor). Samtidigt började Hjärdis studera på universitetet och läste in en fil kand på lite drygt två år. Hon tycks ha en oerhörd styrka och målmedvetenhet i allt hon gör, Hjärdis, och inte överraskande är en av hennes förebilder, som hon haft sedan barndomen, Marie Curie.

– Marie Curie hade en enorm uthållighet. Hon och hennes make, letade i åtskilliga år efter detta ämne, radium, innan hon en natt plötsligt upptäckte det. Marie Curie var en fantastisk kvinna!

Något av samma uthållighet och envishet verkar Hjärdis ha, och hon har inte satt någon tidsgräns för sin doktorsavhandling. Arbetet får ta den tid det måste ta.

Inte ett ord om kärlek

Vi börjar åter diskutera Testiklarnas herravälde och den reaktion som boken mött. Jag påminner mig en sak som

Kristina Lugn sagt om boken, att Hjärdis skrivit en 300 sidor tjock bok om sexualitet utan att en enda gång nämna ordet kärlek. Hur kommer det sig?

– Sexualitet kan naturligtvis vara ett uttryck för kärlek. Men måste jag ha samlag med alla jag älskar? Uttrycket "vi älskade med varandra" tycker jag är hemskt. För mig är sexualitet en form av livsenergi, säger Hjärdis och tar fram en bok om österländsk andlighet och sexualitet. I den österländska filosofin finns den här synen på sexualitet, menar hon.

– Förr var sexualiteten en bisak, nu är det tvärtom. Sex har blivit ett kitt som håller människor samman, och om man inte har sex betraktas man som sjuk. Njutningen har blivit en plikt. Men ofta är kärleken och sexualiteten separerad, på dansställen går folk ut och raggar och ligger med andra som de inte ens vet namnet på.

– De flesta kvinnor vill inte ha ett sådant råknall, utan kvinnor vill ha en relation och en närhet. Något som många män verkar helt ointresserade av. De upplever detta som kravfyllt och vill inte ha mer än ett hål att pentra.

– Hos de Sade dras den här typen av sexualitet till sin spets, sexualiteten blir till ett sadomasochistiskt rollspel, ett helvete på jorden. Symptomatiskt nog framhålls de Sade som frihetens förkämpe av många radikala män, menar Hjärdis. De manliga surrealisterna och avantgardet i 20-talets Paris hyllade de Sade, poeten och konstnären Apollinaire kallade de Sade för den största av frihetskämpar.

– Men hos de Sade finns i själva verket nihilismens ursprung, en människosyn som bygger på en total avsaknad av moral och värderingar.

Den kulturella sadismen

Hjärdis nämner en passage i en av de Sades romaner där ett gäng ungdomar ger sig upp på en vulkan. Vål framme vid kratern knuffar de ner en av flickorna i kraterhålet, för att "de kände för det" och var irriterade på vederbörande. Att totalt hänsynslöst ge sig hän åt sina impulser och släppa alla hämningar ligger till grund för den sadiska ideolo-

gin. I "Testiklarnas herravälde" skriver Hjärdis om "den kulturella sadismen", ett begrepp som den amerikanska feministen och skribenten Kathleen Barry har myntat. Men det menas "den sociala form av sadism som består i praktiker som uppmuntrar och stödjer sexuellt våld definierat som normalt beteende". Den kulturella sadismens ideologi finns enligt Barry i pornografen, men Hjärdis vill vidga denna till att gälla även erotisk skönlitteratur och konst som legitimerar sexuellt utnyttjande av kvinnor.

Det handlar om makt, menar Hjärdis. Männens makt att ha tillgång till kvinnors kroppar när det passar dem.

Lesbiskhet som alternativ?

Hur kommer det sig då att hon inte nämner lesbiskhet som ett alternativ till den manliga sexualiteten?

– Konstigt nog är det ingen som kommit på tanken att fråga om jag själv är lesbisk, säger Hjärdis. Men det är jag alltså inte. Lesbiskheten är ett så stort område att jag inte fått plats med det i min bok. Men det är möjligt att den jämlika sexualiteten kan finnas mellan två kvinnor. Kanske kan den lesbiska kärleken bli en bra förebild för den heterosexuella.

Efter flera timmars samtal följer Hjärdis med mig till tunnelbanan. Vi passerar ett litet torg och Hjärdis morsar glatt på de utländska killarna i pizzerian där vi stannat till för att ta foton.

– Det här är mitt lilla revir, förklarar Hjärdis.

Jag undrar om hon blivit något av en kändis här i Farsta, efter all uppståndelse kring Testiklarnas herravälde.

– Nej, det tycker jag inte. Bokhandlaren i Farsta centrum vägrar to m att skylta med min bok, säger Hjärdis. Han bojkottar mig medvetet.

Vi tar en fika i tunnelbanehallens café och fortsätter diskutera innan Hjärdis går tillbaka hem till sitt arbetsrum fyllt av böcker och manus om sexualitet som ska läsas och bearbetas.

Eva-Maria Fasth